

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

4. Simplicis apprehensionis & iudicij distinctio, huiusque ratio diuinæ
scientiæ simplicitati non officiunt.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

quia possibilia, non à se possibilia, sed ab alio sunt: in quo conceptu eorum ab omnipotentia dependentia; tanquam à termino essentialis suæ connexionis est, & in omnipotentia aliqualis ratio causæ respectu ipsorum. Denique in nostri Valentia, ut putatur, & Recentiorum sententia omnipotentia possibilibus forma, & possibilitas tota formalis est: quia per impossibile sublata non magis possibilia, & æternæ veritatis essent, quam id, quod album est sublata albedine album foret: ergo veritates illæ necessariæ causam formalem habent.

4. Opposita Conclusio negans veritatem earum necessariorum causam, vera est, & communis: fundamenta pro opposito ex sancto Thoma è re non sunt: cuncta enim de homine absolute existentia sunt, non de possibili, ut verba eius sonant (etiam secundus locus non falso referretur). Neque enim esse hominis, absolute dictum, est esse possibile, neque hoc à Deo recipitur, sed esse absolutum: & id quidem ob diuinam tandem bonitatem ex Dei misericordia, & iustitia, ex quibus omnia eius opera fieri primo loco formaliter contendit. Tertio loco necessaria legi Dei subiacentur, quod eorum absolutam existentiam, circa quam solum lex, & gubernatio locum habent, non circa eorum possibilitatem: quia non ideo possibilia sunt, quia à Deo sciuntur talia; sed è contra potius ideo sciuntur, quia possibilia, ac proinde non subduntur legi Dei, in quantum sunt in diuina sapientia, & in quantum possibilia sunt æternæ veritatis necessariæ, sed contingentiæ absolute existentia, quæ eis iuxta præscriptum modum, & rationem scientiæ simplicis intelligentiæ dirigentis attribui illis debet.

5. Idea item, si pro ratione seu scientia, & arte Dei de absolute faciendis, siue obiectiue pro eius obiecto, aut termino scientiæ, & artis illius usurpetur (iuxta dicenda, q. sequenti) possibilibus secundum eum statum possibilitatis causa non est; neque enim secundum eum statum fieri à Deo, eiusque idea possum; sed solum secundum absolute existentia statum: similiter, etsi infinita non sit bonitas creata possibilis, secundum eum statum Deum vltimum finem habere nequit, neque ad ipsum tanquam ad finem ordinari; sed, ut summum, secundum absolute suæ existentia statum: imo nec secundum hunc, cum ad hoc, vt Dei bonitas sit, nec medium creata, neque conducentia, vilius esse queunt, illa Valentia putata doctrina, ex qua arguebatur loco postremo falsa, & multis reiecta à nobis fuit controuersa.

6. Penultima ratio, etsi verosimilior, nihil probat: quia ratio terminum connexionis ratio causæ eius, quod essentia sua termino illi connectitur minime est, vt patet in actione effectui, qui eius causa non est, essentia sua conexa. Dicique vltimus posset possibilia secundum eum statum in actu exercito non esse omnipotentia conexa, sed solum in actu signato pro statu absolute existentia ipsorum: conceptus enim essendi ab alio siue ab omnipotentia hanc respicit, vt actiuium principium, quod respectu status possibilitatis creaturarum omnipotentia exercere, neque est, neque esse potest, sed signat solum pro statu absolute existentia earum, pro quo solum eas potest producere: imo vero, vt omnipotentia omnino absolute talis etiam ex parte obiecti sit intrinsecam earum non repugnantiam videtur supponere, nullatenusque etiam vt terminum constituit: ita vt, quemadmodum omnipotentia secundum iustitiam sumpta est Petri v.g. & reliquorum creatorum potentia si non repugnet, ita Petrus possibilis, si aliud sit à quo esse possit, quin ab huius determinate existentia absolute in sui possibilitate pendat.

CERTAMEN IV.

Simplicis apprehensionis, & iudicii distinctionis, huiusque ratio diuinæ scientiæ simplicitati non officium.

1. **S**implicem apprehensionem dari in Deo commune, & certum apud Theologos est: tamque certum, quam dari in illo de rebus cunctis, siue affirmatiuium, siue compositionis quod vocant, siue negatiuium, seu quod diuisionis appellant iudicium, quia cum iudicium quoduis conuenientia subiecti cum prædicato (si affirmatiuum, & assensus sit) propositione, & cognitione ducatur; si vero negatiuum, seu dissensus cognitione disconuenientia eorumdem: & neque conuenientia, neque disconuenientia illius proposito ad assensum, vel dissensum præuia, assensus, vel dissensus formalis esse formaliter possit, apprehensionem formaliter pro illo priori, cum extremorum, tum conuenientia, aut disconuenientia eorum esse, manifestum est. Conueniunt autem Theologi eam apprehensionem puram re ipsa apprehensionem non esse in Deo, sicut in nobis est, quia Dei cognitio omnis penetratiua obiecti sui, & perfectissima esse debet, cuiusmodi non esset, si in pura eius apprehensione sisteret, nec simul, quidquid verè in illo, vel est, vel non est, clarissime, & certissime iudicaret. Ex quibus etiam Theologi omnes inferunt veram hanc, & apprehensionis, & iudicii rationem diuinæ scientiæ simplicitati non obesse: quia è summa eius simplicitate, & perfectione in eandem scientiam debere constari: duo autem sub Iudice apud Theologos esse videbuntur in præsentia. Primum: an iudicii (quod scientiæ diuinæ competere omnes faciunt) ratio eius simplicitati derogeret? secundum: an in diuina scientia ratio apprehensionis simplicis, de aliquo obiecto sit, quæ ad iudicii rationem non perueniat?

2. Circa primum nonnulli inde eius decisionem pendere volunt. An scilicet iudicium nostrum quoduis triplici (vt docuit Molina 1. p. quæst. 1. a. 3. cum multis) cognitione constet, altera subiecti, altera prædicati, altera conuenientia, seu identitatis, vel disconuenientia, & diuersitatis eorumdem? vel potius vnicus, & indiuisus actus sit (vt docuit Petrus Hurtado d. 7. de anima sect. 3. cum aliis) si enim extremum hoc demus, aut sequamur, clarius seruatur iudicii diuini simplicitas, quin è nostris imperfectis, vel leuis contra illam vmbra succrescat? alij vero grauiorem esse difficultatem putant de iudiciis diuinis, quibus, vel diuersorum realiter prædicatorum à subiectis conuenientia per dissensum negatur, v.g. homo non est lapis, vel conuenientia affirmatur, vt homo est albus, currit, vel legit: albedo enim, & cursus diuersa realiter ab homine de quo affirmamus, manifeste sunt: ac proinde diuersam videntur petere cognitionem: sicut, & in iudiciis negatiuis in materia remota, vt in allata illa *homo non est lapis*: in materia autem proxima, & necessaria diuisis, & compositis cognitionibus opus non esse videtur apertum, cum idem re ipsa subiectum, & prædicatum sint, vt in his patet, *homo est animal*, seu *rationale*.

3. Censeo tamen maiorem non esse in illis iudiciis, quam in his, difficultatem (vt docet, & subtiliter vidit Roster Ruiz de Montoya d. 13. de scientia sect. 3.) neque in sententia ex tribus partibus cognitionis, siue ex tribus partialibus cognitionibus componente quam in constituyente illam in indiuisibili cognitione. Ratio primi est, quia in assensu quouis, de contingenti etiam prædicato, identitas subiecti, & prædicati asseritur, & ipsi annuitur æque, atque in assensu in materia proxima, & necessaria, seu de prædicato necessario: quia æque est idem habens albedinem homo, cum de ipso albus

album prædicatur, atque habens animalitatem, seu rationalitatem; cum animal vel rationale de eo dicitur: in primo cum assensu non prædicatur albedo (nec nisi falso prædicari potest) sed eius subiectum, seu habens, quod est rectum eius prædicari, cum subiecto tribuitur, concordans, ut controuersis dialect. de Trinit. d. vltima, & controuers. vltima de Incarnatione d. de excommunicat. idiomatum fusc ostendi.

4. Differunt autem propositiones in materia contingenti, quod hæc identitas recti in prædicato. cum subiecto contingens est, sicuti & ei in esse albedinem, (sine quo eam habens homo esse non potest) est contingens: in propositionibus autem in materia proxima, seu necessaria rectum prædicati cum recto subiecti necessario idem est & id est virtutis forma metaphysice in prædicatione identica profus, nec formali tamen, in materia proxima, & necessaria, æque abstracta de abstractis, atque concreta de concretis prædicantur: quia eadem realiter, tam inter, se quam cum utroque concreto abstracta, illa vicissim, & alterutrum sunt; in iudiciis vero negatiuis, seu dissensibus, siue de contingenti, siue de prædicato remoto, & impossibili, subiectum & prædicatum siue necessario, siue contingenter eadem non esse, sed realiter diuersa, æque omnino, & absolute asseritur, vel eorum saltem identitati abnuitur: quare æqua est circa dissensum de eius diuisione in Dei scientia, & contra eius simplicitatem difficultas vel potius nulla.

5. Circa secundum, est iudicium nostrum tribus partialibus cognitionibus constare cum Molina, & Alfeldis dicamus; scilicet tamen in scientia Dei euentuum æque, ac si in omnibus asseratur stare in cognitione indiuisibili: ac proinde in iudicio proprie tali diuino intrinsecum ex parte actus, cum assensu est, diuisionem communis Theologorum consensus est cum S. Thom. 1. p. quæst. 14. ad art. 14. & 1. contra Gent. cap. 58. Noster Ruiz de Montoya cum pluribus citata disput. 13. ad sect. 1. ad 3. & quod in scientia Dei proprium iudicium de rebus sit, constat ex fide: quia plura asseritur, & negatiuo iudicio reuelat, quæ, si eodem assensu, & dissensu ipse cognosceret, reuelare non posset. Secundo ratione: quia perfectissimo intuitu, non solum rem apprehendere, sed & discernere, ac secum determinare, quid sit, habetque, vel non habeat, aut non sit perfectio procul dubio est; & resecatis imperfectionibus iudicii creati, simpliciter simplex perfectio, Deo proinde concedenda, & sane infancium, necum ad rationis vltim peruenientium, ac bardorum, & stupidorum hominum est, in rerum obiectarum apprehensione sistere, nec de illis iudicare, sed dubios, ut summum, habere. Tertiò: quia in rationalibus, quo maior, & perfectior est obiectorum apprehensio, & penetratio, eo promptius est in eis de illis iudicium, ut experimur; imò si euident, & intuitiva apprehensio eorum, & conuenientia, aut dissensu conuenientia sit, naturalis, & necessaria est ad assensum, aut dissensum mentis determinatio: ergo citius in Deo, qui infinite clariore, & euidentiore apprehensione intuitiva cuncta perstruat.

6. Id autem, ut dixi, absque vlla ex parte actus compositione sit. Primò: quia infinitas e genere, & conceptu suo, nec solum in genere omni actus compositioni repugnat, ut sæpe ostendit. Secundò: quia, etsi in iudiciis nostris asseritur ex parte actus compositio sit, & in negatiuis diuisio, id tamen, non ex ratione formali iudicii (quam in determinatione intellectus esse vidimus) sed sed e creatorum iudiciorum limitatione, & imperfectione dimittit: cum enim Petrum esse lapidem negamus, ex parte alterutius negationem utrique superaddimus, cuique suam, ab ipso diuersam, cum tamen seipso Petrus lapid non sit: & lapis non sit Petrus: quod si utrumque extremum clare intrinsecum, sicut intrinsecum, penetratque Deus, cognosceremus, iudicaremusque absque vlla Petri, vel lapidis seipso diuisione, & Petrum esse, & lapidem non esse: in assensu autem propositionis, de prædicato, contingenti etiam ostendi num. 3. quo pacto per summam subiecti, & prædicati absque vlla compositione identitatis penetrationem habeatur. Hæc autem doctæ etiam à nostro Ruiz obseruata amplius probant,

quam, hic contendimus: nempe, adhuc ex parte obiecti in iudicio diuino nullam compositionem, aut diuisionem intercedere, quæ tamen etiam ad assensum, adhuc ex parte actus non probantur ad intendam: quod solum nunc contendimus: siquidem ad ea, quæ re ipsa valde diuersa, imò & aduersa sunt, eandem etiam metaphysicæ, & formaliter insectilem representanda Scientiam extendi quæstione 1. & sæpe antea monstrauimus: id quod notari hic oportuit etiam: quia cum Deum intuitionem suam rei eiusdem prædicata præcendere docuerimus etiam assensu in materia proxima, & necessaria, plura ex parte obiecti Deum attingere consequens est, absque vlla tamen iudicii sui, non solum reali, sed & formali compositione, aut diuisione, ut contra Complutenses Rectiores docuimus certam.

7. Ad difficultatem secundam initio propositam Recentiores idem censent obiecta diuina cognitionis diuina apprehendi non posse à Deo quin de ipsis iudicetur, ut in hoc iudicio homo est animal; homo est albus: & hoc probari ex diuina cognitionis de obiecto suo directo perfectione. De obiectis vero indirectis putant à Deo apprehendi posse, quin ad iudicium de illis formandum eius Scientia progrediatur. Probat: quia, cum cognoscit Deus meum iudicium de Petri existentia, cognoscit iudicium hoc meum determinare de Petri existentia, & apprehendit directè, & mihi adesse iudicat: idemque est de cognitione iudicii mei de eo quod Petrus sit albus: cuius reflexa cognitionis, & iudicii iudicium hoc obiectum directum est, indirectum autem eius directi iudicii extrema necessario sunt: cum determinatum hoc iudicium Petrus est albus cognosci nequeat, quin eius extrema, Petrus scilicet, & illi inherens albedo cognoscatur: quare cognitione iudicii huius ad cognoscendum extrema scilicet Petrum, & albedinem determinatum Deus est, (& idem est de cognitione cuiusvis obiecti indirectè in alio, tanquam medio, cogniti) atque de extremis illis ita indirectè, & in iudicio illo meo, tanquam in medio, cognitis, nequit Deus determinari ad iudicandum Petrum existere, eive albedinem inesse, cum iudicium meum indifferens entitatem suam de se sit, ut cum Petri, & albedinis existentia, imò & possibilitate, vel oppositis coniungatur: ergo vi eius indirectæ cognitionis extremorum in illo meo iudicio indirectè & tanquam in medio, cognitorum, nequit Deus determinari ad iudicandum de illis, quod determinate sunt, vel non sunt.

8. Eis tamen Recentioribus, quoad utramque partem aduersos etenim in hoc Dei iudicio, si vocaueris Petrum consentit. Vocatio directum obiectum est, in se, ac non in alio indirectè cognitum & apprehensum à Deo quin ad aliquid de eo iudicandum Deus progrediatur, sed solum in suspensa eius apprehensione sistat: ergo datur in Deo apprehensio obiecti directi absque villo iudicio circa illud, siue de illo, quod primæ parti sententia Recentiorum contradicit. Secunda etiam ratio de obiecto indirecto falsa est. Primò: quia supponit aliquid à Deo posse in alio, tanquam in medio cognosci; cuius oppositum ostendimus d. 7. tota quæstione. Secundò: quia (ut ipsi nobis respondebant, ea quæst. certam. 3. num. 1.) etsi determinatio intentionalis mediæ ad aliud in ipso cognoscendum de se præcise ad abstractum eius cognitionem; tamen ex perfectione summa Dei cognoscentis eam mediæ determinationem ad intuitum alterius cognitionem refert, ac detorquet: ergo Dei cognoscentis in illo medio perfectio facit, ut alterius in alio cognitio, alias abstractiva futura, in eius perueniat, destinaturque intuitum eius: ergo & facit, ut alterum illud, quod alias obiectum indirectum foret, directum sit: siquidem obiectum quodvis intuitionis sui obiectum directum est: sed nolum obiectum directum à Deo apprehenditur, quin de eo ab ipso iudicetur: ergo, Tertiò conclusio hæc de obiecto indirecto vniuersum, ut à te ponitur, non præcatur: siquidem in cognitione diuina iudicio meo in materia proxima, & necessaria cognoscuntur à Deo extrema indirectè, cum quorum essentia, & possibilitate iudicium connectitur, v.g. Petrus est animal, sit rationalis: nequitque Deus ex perfectissima eorum apprehensione non iudicare esse possibile ad id enim ex apprehensione

fione cogitur inò in contingenti materia ex vi co-
gnitionis iudicij; & extremorum, nequit non cognosce-
re, & iudicare, conformiter obiecto suo mea propo-
sitiò sit, vel secus: quod si conformem inueniat eius
obiectò, nequit non de illo per assensum, vti ego cen-
sui, iudicare, per dissensum verò si secus: quare nun-
quam in pura extremorum apprehensione poterit litte-
re, et si possit secus ac nos de illis iudicare, quod præ-
fatos Recensiores decepti, quia videntes argumentum
suo probari Deum ad finem nostrò assensu extremo-
rum iudicanti ex eius cognitione non cogi, cogi tamen
in aduerfum dissensum non videntur.

QVÆSTIO III.

De divinis ideis.

DISPVTATIONIBVS de Scientia affinitatis
saltem iure de diuinis ideis quæstionem
attingere S. Thom. & Theologorum vius
nos fecit: & quamquam à plerique Recen-
tioribus eorum disputatio omittitur, quia
ad disputationem philosophicam de causa exemplari
videatur pertinere: tamen ibi de causa exemplari vni-
uersum disputatur, sicut*, & de causa efficiendi, intel-
lectu, voluntate, eiusque actibus, de quibus tamen, vt
fecerat Deus insunt, plura, & scitu & disputatione
Theologica digna reperiuntur. Ita ergo & de ideis, seu
exemplaribus diuinis rerum ab ipso non, nisi ex arte, seu
ordinandis plura examine Theologico digna sunt: & de
quibus Partes Theologi Primi bonæque Theologiæ Pa-
rentes plura Theologos docuerunt: quæ à nobis proinde
Theologico rigore, vel referri saltem, oportet, vt eorum
de hac rescripserit, & intelligamus, & scetetur.

CERTAMEN I.

Quid idea diuina sit, examinatur, &
statuitur.

Ideæ diuine effluentia tum physica, tum metaphysica examen procedit: & quoad metaphysicam attinet, iuxta communem sensum definitionem tradit Ruiz d. 24. de Scientia sect. 5. num. 1. *exemplar ad quod referuntur Artifices Deus operatur*; & re lane ipsa, meque iudice, bona ea diuine idæ definitio est, vti de eius effluentia physica agens iam ostendimus: verò nequit effluia Theologia communis: ij enim qui idæam diuinam non in obiecto aliquo à Deo cognitione sed potius in eius obiecti diuina scientia & cognitione formali consistunt (sunt autem, nec pauci, neque inodisti) eam definitionem non patiuntur, neque enim cognitionem dicunt, in quædam rationem fluantem, vt obiectum referant cognitionem, idæam esse volunt, fed vt scientiam directam, & se ipsa dirigentem ad opus; quo pacto exemplar obiectum non est, fed eius & operis faciendi formalis representatio: itaque definitionis eius metaphysicæ bonitas est vera declaratione de physica idæa effluentia, an in scientia, an in eius obiecto consistit: vnde procedit interrum idæam in Dei digito cuius ad in-
ferat & imitationem Deus potius operatur: enim & idæa ita ultimo, seu in se definitur vt suam operationem procedit nec scientia formaliter, & expressè ab idæa, ratione nec actio excluditur.

1. In ea vero quaestione Vasquez d. 72. r. p. Martinon
2. de Scientia sect. 4. num. 24. in Scientia divina stare
docere: quia nihil diuinum praeter scientiam rationem
imagines in Deo habet; idcirco autem diuina diuinum
aliquid est ex Patrum consensu increatum, & aeternum
Christoph. de Orreaga, de Deo Vno, Tomus I.

ut ex eorum 1. elimonitis ab utroque recitatis, & copio-
sius à Ruiz d. 88. de scientia sect. 2. num. 1. vi inde opo-
positum teneatur inferuimus: essentia autem diuina,
neque imago est, neque id quod perfectè imitari crea-
tura possit, vt fuit scientiam, & intentionalem ima-
ginem vnaqueque imitatur: ergo diuina scientia, non
autem eius obiectum ita in diuinis est: exiguu hæc
robore habent: constabit enim ex dicendis, aliquid præ-
tere cognitionem formalem in diuinis veram imaginis
rationem habere. Neque id à Valquez & Martiniene,
imò à Catholico villo doctore potest negari. Nam filius,
quia filius, in diuinis characteristica sua proprietate ima-
go est, vt ex fide, & Patribus, cunctisque Catholicis
Doctribus vultu controu. de Trinit. d. de propriis,
& appropriatis: proprietate verò sua filius scientia, seu
sapientia formalis non est: quia sine addito *genita* la-
pientia Dei dici non potest. Secundum non est finimus
Tum, quia, est essentia Dei non esse perfectè imita-
biles à creaturis, aliud, quod id habere, in diuinis non
desideret. Tum quia, & essentia ipsa perfectè imita-
bilis est, vt ad rationem ideæ oportet, vt iam ostend-
dam

3. Sententiam secundam inuexit Quiros nosse tom. 1. de Deo vto in illustrationibus questionum 1. p. 5. Thom. ad quæst. 15. artic. 1. num. 5. verù ego *Consejo* asserens ideam purè obiectiue fuisse à Scientia Dei formaliter distingui, quia non ipsa est, sed obiectum ipsum (quidquid illud sit) per ipsam representatum; subiectiue verò fuisse ipsam ideam à Scientia diuina nullatenus differre: quæ ex singulari quadam doctrina sua tradenda fuit in Philosophia, satiusque, etsi breuius, propostita eodem tom tract. 3. d. 25. sect. 5. à num. 1. ad quam se refert, ita intelligitur: vt purè obiectum esse sint res, ipsa euèlve predicata representata, siue existant, siue non existant; subiectiue autem siue existentialiter intentionaliter sint eadem, non prout in se physice existunt, ea enim, quæ in se non sunt, tunc etiam, cum in se non sunt, cognoscuntur, cum autem, inique cognitio siue obiecto, cuius respectiua essentialiter est; neque esse neque intelligi possit: oportet illud aliquam presentia-licitatem, siue existentiam de presenti, tunc habere, cum cognoscitur, cum autem non habeat in idio aliquo, fuit similitudine & pictura aliqua ipsius reali, quæ quæras fit per interlectionem producta (verbum mentis Thomistæ, & nosse Francisci Amico tom. 1. Theolog. curs. d. 9. sect. 3. à num. 40. vt multis Quiros ipse à n. 45. nec satis omnibus minus refellit) restat, vt in sola sui cognitione obiecta præsentialiter existant, cum cognoscuntur, ac in se actu non sunt. Nihil enim aliud est intentionaliter esse aliquid actu in mente cognoscens, quam actu cognosci. Atque hac ratione ita se responde-
re questioni putat, vt primam sententiam cum tertia à nobis referenda, & amplectenda concilier, ac funda-
mentum vtriusque impetum declinet.

4. Verum principio hinc falso Recentiorum principio
niscitur de necessitate actualis aliquid presentie obiecti
actu, cum actu cognoscitur: id quod Thomistas, Do-
minicanos Recentiores, & alioque ex nostris in deua pra-
pura verificatorum, & determinatorum scientie
implicis intelligentie, scientie medie, & presentie
ex aeternitate de absolute in tempore futuris egit
praeceptis, vt supra monstrauimus; deinde, eo princi-
pio permisso, non cunctis esse intentionale actuale ne-
cessarium iuxta principium illud obiecto, vt actu co-
gnoscatur, esse solum cognitionem: quia, cum verbum
mentis a cognitione quavis in Thomistam, & Amic-
nostri sententia realis, & physica qualitas idoli, seu
pidurae non sit, actus, siue idolum, & spectrum esse
potest, vt notat. Inquiro in flos Scientiarum Pharo-
late contendit d.2. de natura intellectus quist.3. de in-
de respectu dei cognoscens obiecta, maxime diuina,
& intrinseca omnia, de quibus, an in eorum aliquo
obiectu cognitio diuina consistat? Inquirunt, ob-
iecta illa, & intentionali presentia opus non est, vt
cognoscatur actu: cum realis, & eiusque solorum, ab
aeterno, & in aeternum actualis existentia, & coexistentia,
seu cognitioni indefectibiliter addit: ac proinde de ob-
iectis diuinis nihil Recentioris huius ratio probat, vt